

Rijke leeromgeving levert (ook) geld op

BS De Spits vindingrijk en ondernemend

Moet een basisschool vooral een enclave zijn waar kinderen ongestoord en veilig kunnen leren? Of moet een basisschool vooral fungeren als toegangspoort tot de maatschappij? De school als kruispunt in de wijk, als plek waar jong en oud elkaar ontmoeten en van elkaar leren: Peter Kooy is er een warm voorstander van en maakt partijen in zijn omgeving enthousiast voor zijn visie.

In de Utrechtse wijk Lunetten liggen drie basisscholen met de ruggen tegen elkaar. Aan de buitenkant zie je nauwelijks verschil. Het is de kleur van de raamkozijnen die laat zien tot welke van de drie scholen het betreffende lokaal behoort. Er is een openbare school, een protestants-christelijke school en tot slot De Spits, een katholieke school met veruit de meeste leerlingen van de drie scholen. De Spits telt negentien reguliere groepen van ongeveer dertig leerlingen elk en twee Leonardo-groepen (3 t/m 5 en 6 t/m 8) met elk circa twintig leerlingen. Kortom, De Spits is populair. Dat schoolleider Peter Kooy bevlogen is, visie heeft en graag de grenzen van de bestaande kaders opzoekt, heeft daar ongetwijfeld mee te maken.

Onderwijsverandering gevraagd

“Ons onderwijs is op een, inmiddels, achterhaalde manier georganiseerd. Onze methoden passen niet meer bij de technologische, sociaalmaatschappelijke en economische ontwikkelingen van deze tijd. Kinderen groeien op met smartphones en tablets. Als ze een magazine lezen, proberen ze de bladzijden te swipen alsof ze een tablet gebruiken. Ze weten razendsnel informatie te vinden, hun Engels is al op een behoorlijk niveau – sommige kinderen krijgen zelfs al op het kinderdagverblijf basaal Engels – ze begrijpen hoe techniek werkt en ongeveer tien procent kan al lezen als ze hier instromen in groep 1. Kortom: de kinderen zijn hun leerkrachten op ict-vaardigheden de baas.”

Ander gedrag

Dat sommige kinderen voorlopen en al veel weten, is niet de enige complicerende factor, aldus Kooy. “Bij ons op school zitten kinderen met grote verschillen in onderwijsbehoefte. Sommige kinderen compenseren in gedrag, met name als ze niet of onvoldoende worden uitgedaagd. Wordt een kind onvoldoende uitgedaagd, dan gaat het vaak onderpresteren. Het verliest zijn belangstelling. Een gevolg hiervan kan zijn dat kinderen zich anders gaan gedragen. Niet alleen op school, ook thuis. Vaak duurt het lang voordat een school in de gaten heeft wat er aan de hand is en de juiste actie onderneemt. Soms wordt het onderpresteren pas in groep 4 of 5 opgemerkt. In een van onze meer- en hoogbegaafdengroepen zit een meisje dat nog maar twee uur per dag naar school ging. Hier bij ons gaat ze de hele week naar school. En heeft ze weer energie.”

Kinderen uitdagen, dat is de kunst. Dat vergt visie en het maken van keuzes. “Daarom gaan wij gericht om met het gebruik van tablets en laptops. Sommige kinderen bleven op een gegeven moment in de pauze liever binnen met hun laptop dan dat ze buiten gingen spelen. Daar hebben we op ingegrepen. Juist buiten spelen heeft allerlei functies. Het is goed voor de motoriek, het leidt af en het ontspant. Daarnaast is het goed voor de sociale vaardigheden. Op het schoolplein leer je met elkaar om te gaan, rekening met elkaar te houden en voor jezelf op te komen.”

Brug naar buitenwereld

De school is er om een brug te slaan naar de buitenwereld, aldus Kooy. En hij laat

Schoolleider Peter Kooy

het niet bij woorden. “Wij doen een project met onze Leonardo-groep 6-8. Onze leerlingen krijgen een paar keer een kijkje in de keuken van een bedrijf. Binnen dat bedrijf heb je medewerkers met verschillende disciplines. Ze spreken hun eigen taal en begrijpen elkaar niet altijd goed. Het bedrijf denkt dat het allemaal een stuk efficiënter kan. Onze leerlingen gaan er met een frisse blik naar kijken en leggen hun bevindingen vast in een rapport, samen met een reeks aanbevelingen.” Dus een groot, professioneel bedrijf vertrouwt erop dat kinderen in de leeftijd van pakweg tien tot twaalf jaar dingen kunnen signaleren en voorstellen voor verbetering kunnen aandragen die het bedrijf zelf niet kan bedenken? Kooy: “Dat is inderdaad het idee. Ze hebben een groot vertrouwen in de intelligentie en het unieke inzicht van onze leerlingen en hun onbevangenheid. Sterker nog: het bedrijf heeft de kinderen beloofd met een mooie donatie. Ze kwamen zelf met het voorstel.”

Compleet leerproject

Het betreft een compleet leertraject, licht Kooy toe. “Voor alle duidelijkheid: het bedrijf bepaalt niet wat onze kinderen moeten leren. Dat gebeurt in overleg met de leerkrachten. Wel maken we er samen een mooi, compleet project van. Medewerkers van het bedrijf komen op school vertellen wat het bedrijf doet en hoe het georganiseerd is. Onze leerlingen kunnen vervolgens uitgebreid vragen stellen. Het project is dus op de eerste plaats bedoeld om onze kinderen een rijke leerervaring te bieden en jongeren en ouderen met elkaar te verbinden, omdat ze veel van elkaar kunnen leren. Dat het ons financieel helpt, is mooi meegenomen, maar zeker geen hoofddoel.”

Scholen zouden – veel meer dan nu – onderdeel moeten zijn van de samenleving en zich moeten aanpassen aan de vragen en wensen die er leven. Kijk naar de supermarkten; die zijn ook steeds vaker en langer open. Waarom? Omdat de klanten dat willen. Kooy: “Als een school een goed didactisch concept en een strakke organisatie heeft, zou hij het hele jaar open kunnen zijn. Dan kunnen ouders en kinderen – in overleg met de school – bepalen hoe hun onderwijsarrangement er voor een schooljaar uitziet. Zo kunnen ze aangeven wanneer ze naar school gaan en wanneer niet. Een belangrijk instrument hierbij is het portfolio. Door een goed gebruik van een portfolio wordt het kind eigenaar van zijn eigen ontwikkeling. Kinderen zouden

‘Kinderen uitdagen, dat is de kunst. Dat vergt visie en het maken van keuzes.’

Tekst:
Martin van Rooij

Fotografie:
Martin van Rooij,
Shutterstock

dan in de zomer naar school kunnen gaan en in het najaar op vakantie kunnen; dat levert economische, maatschappelijke voordelen op en ook onderwijskundig. Want het is bekend dat de lange vakantie niet altijd even effectief is.”

Samen en van elkaar leren

Ook op het gebied van ouderparticipatie kan volgens Kooy nog veel worden verbeterd. “Het is belangrijk dat jong en oud weer met en van elkaar gaan leren. De veranderingen in de wereld gaan steeds sneller en die moeten we vooral samen beleven. Stel, je stelt de school vanaf een uur of drie open voor ouders en kinderen. Dan kunnen de kinderen hun ouders laten zien wat ze die dag gedaan hebben. Vervolgens gebruiken ze samen op school het avondeten. Op die manier leren de ouders ook weer van hun kinderen. Net zoals bij dat bedrijf. Ouderen en kinderen kunnen – als je het slim organiseert en faciliteert – veel van elkaar opsteken.”

Follow the money

Her en der in ons land wordt gefilosofeerd over de school als kloppend hart van de buurt. Ook Kooy is ermee bezig. “Op een steenworp afstand van onze school staat een gebouw met een professionele keuken al jarenlang leeg. Nu trekt het hangjeugd aan. Zonde, want met zo’n gebouw zou je zoveel nuttige en leuke dingen kunnen doen. Denk aan de invulling van thema-ochtenden, maar ook voor onze jaarlijkse toneelvoorstelling. Dat zou ons alleen al tweeduizend euro aan vervoerskosten schelen. Je zou van zo’n gebouw een ontmoetingsplek voor de buurt kunnen maken. Je zou er ook een repair café in kunnen onderbrengen, een buurtrestaurant en een fitnessruimte, waarbij je de energie die met de fitnessapparaten wordt opgewekt teruglevert aan het net. Als we dat gebouw op deze manier opnieuw in gebruik nemen, stellen we mensen in staat elkaar te ontmoeten. Je bestrijdt eenzaamheid en bevordert de sociale cohesie en het wederzijdse begrip.”

Een loffelijk streven, zonder meer. Maar wie gaat het betalen? Kooy: “De school heeft zelf geen financiële middelen voor dit soort ontwikkelingen. Daarom adviseer ik iedere schooldirecteur in kaart te brengen welke gelden zijn wijk in stromen. ‘Follow the money.’ Ik kwam erachter dat wij aangesloten zijn bij een ondernemersfonds. Alle ondernemers in Utrecht leggen in dat fonds geld in. Dat geld wordt aangewend voor activiteiten die de levendigheid van de buurten bevorderen en de buurt economie een impuls geven. Uit dat fonds hebben wij een donatie van vijfduizend euro gekregen voor een schommel waarvan de energie wordt omgezet in stroom.”

Gratis zonnepanelen

Nu we het toch over duurzaamheid hebben: ook op dat gebied kan een school een belangrijke rol spelen, vindt Kooy. “Als we zonnepanelen op het dak van onze school leggen, levert dat, gemeten naar de investering, te weinig op. Dat komt omdat wij

bij de energiemaatschappij een grootverbruikerscontract hebben en daardoor een heel scherp tarief voor onze kilowatturen betalen. Toch hebben we een manier gevonden waarop het zinvol is zonnepanelen te plaatsen. We hebben een contract gesloten met een leverancier van zonnepanelen. Voor iedere tien panelen die we ‘verkochten’ aan mensen in onze wijk, kregen we er één voor de school gratis, inclusief benodigdheden en montage. We kregen een prima prijs, dus er was veel animo voor. Binnenkort worden er twintig panelen op het dak van onze school gemonteerd...!”

Twee- en driedimensionaal

Peter Kooy's opvattingen over kinderen die op sommige aspecten hun leerkrachten de baas zijn, zijn voor een deel gebaseerd op de ideeën van Jef Staes en zijn ‘rode schapen’ en ‘rode apen’.

Kijk voor meer informatie op www.jefstaes.com of kijk op YouTube.

